

بررسی اثر جهانی‌شدن بر واردات کشاورزی در ایران (مطالعه موردی گندم)

سارا رضایی و صادق خلیلیان^۱

چکیده

هدف اصلی این مطالعه، بررسی عوامل مؤثر بر واردات گندم در ایران در فاصله زمانی ۱۳۵۰ الی ۱۳۸۸ است. در این راستا، ابتدا ویژگی ایستایی داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت و سپس، مدل انتخابی با استفاده از روش الگوی خودتوضیح با وقفه‌های گسترده (ARDL) برای دوره مورد مطالعه تخمین زده شد. نتایج این مطالعه نشان داد که قیمت‌های نسبی، شاخص جهانی‌شدن، جمعیت داخل و نیز تولید داخلی از جمله عوامل مؤثر بر تقاضای واردات گندم هستند، همچنین مکانیزم تصحیح خطا نشان می‌دهد که بعد از هر شوکی، تابع تقاضای واردات نزدیک به ۴۹ درصد در سال بعد تصحیح خواهد شد.

واژه‌های کلیدی: تقاضای واردات، گندم، قیمت‌های نسبی، جهانی‌شدن، الگوی خودتوضیح با وقفه‌های گسترده (ARDL)

طبقه بندی JEL: F02, F15, Q17

مقدمه

جهانی‌شدن فرآیند رو به گسترشی است که همه عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را پشت سر گذاشته و تمامی کشورهای جهان با آن به نحوی درگیر هستند. جهانی‌شدن اقتصاد از دیدگاه کلی به عنوان ادغام بیشتر اقتصادهای ملی در اقتصاد جهانی، بسیار مورد بحث قرار گرفته است. ادغام بیشتر، اثرات زیادی را بر ساختار تولید اقتصادهای ملی، نقش شرکت‌های بین‌المللی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، انتخاب مصرف‌کنندگان و سایر جنبه‌های تولید و مصرف اقتصادهای تجاری داشته است. یک ویژگی جهانی‌شدن اقتصاد، تغییری ژرف در رقابت در بازار کالاها و خدمات است (کمیجانی و همکاران، ۱۳۸۱).

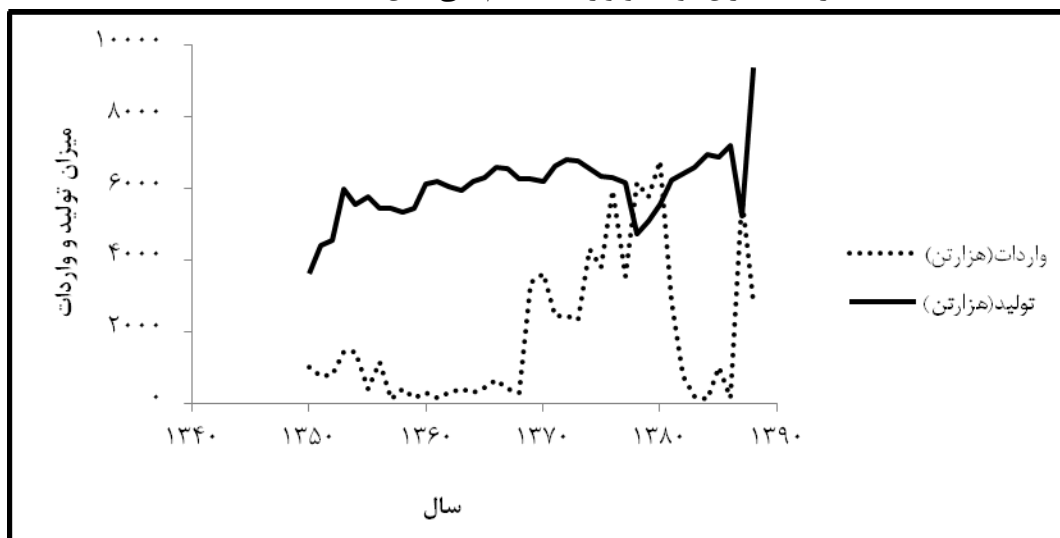
بخش کشاورزی بستر فعالیت اقتصادی نزدیک به نیمی از جمعیت کشور است و وابستگی کمتر به تکنولوژی پیچیده و همچنین امکانات گسترش تولید از جمله مشخصه‌های این بخش محسوب می‌گردد (فرهادی، ۱۳۸۴)؛ بنابراین بررسی وضعیت بازرگانی خارجی محصولات کشاورزی، روند تغییرات آن، اقلام و نوع کالاهای تجاری و به‌علاوه جایگاه آن در اقتصاد داخلی و بین‌المللی و تأثیرپذیری تجارت خارجی محصولات کشاورزی از فرآیند جهانی‌شدن مهم و ضروری به نظر می‌رسد.

^۱ به ترتیب فوق لیسانس اقتصاد کشاورزی و دانشیار اقتصاد کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت‌مدرس
پست الکترونیک نویسنده مسئول: sara.rezaei87@gmail.com

با توجه به اهمیت تجارت در بخش کشاورزی و تأثیرگذار بودن رشد این بخش در فرآیند جهانی شدن و با توجه به این که گندم محصول عمده وارداتی ایران می‌باشد، بررسی روند تجارت خارجی این محصول مهم کشاورزی و شناسایی عوامل تأثیرگذار بر آن، جهت بهبود روابط تجاری این محصولات در عرصه بین‌المللی مفید به نظر می‌رسد.

گندم به عنوان غذای اصلی مردم کشور ماست که سالانه قسمت عمده‌ای از سطح زیر کشت را به خود اختصاص می‌دهد و مهم‌ترین منبع تأمین کالری مورد نیاز روزانه افراد است؛ به نحوی که بیش از ۵۸ درصد کالری و ۵۲ درصد پروتئین مصرفی سرانه افراد کشور از طریق نان تأمین می‌شود (کميجانی و همکاران، ۱۳۸۱). طی ربع قرن گذشته علی‌رغم افزایش عملکرد و سطح زیر کشت این محصول، همواره کشور ما واردکننده گندم بوده است. میزان واردات گندم در انحصار دولت قرار دارد و در سال‌های مورد بررسی نوسانات زیادی را نشان می‌دهد. به طور کلی نوسانات واردات گندم تابع تغییرات میزان تولید، میزان خرید دولتی گندم از کشاورزان، درآمدهای ارزی کشور و ظرفیت سیلوهاست (یزدان پناه، ۱۳۷۶). نگاره ۱ میزان تولید و واردات گندم را در طی دوره مورد بررسی نشان می‌دهد.

نگاره (۱) میزان تولید و واردات گندم طی سال‌های ۸۸-۱۳۵۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

پیشینه تحقیق

اسکویی و نیرومند (۱۹۹۸) روش یوهانسون را برای تخمین مدل‌های تقاضای واردات کشورهای فیلیپین، تونس، آفریقای جنوبی و کلمبیا در دوره زمانی ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۲ استفاده کردند. نتایج مطالعه ایشان، یک رابطه همجمعی بین متغیرهای تقاضای واردات در هر پنج کشور در حال توسعه را نشان داد (Oskooee and Niroomand, 1998).

نارایان و نارایان (۲۰۰۵) با در نظر گرفتن خصوصیات داده‌های سری زمانی، یک مدل تقاضای واردات برای کشور فیجی در دوره زمانی ۱۹۷۲ تا ۱۹۹۹ با استفاده از روش ARDL برآورد نمودند. نتایج، یک رابطه بلند مدت را میان متغیرها در حالی که حجم واردات متغیر وابسته باشد نشان داد (Narayan. and. Narayan, 2005).

چیدری (۱۳۷۸)، با نگاهی به میزان درصد وابستگی مصرف داخلی گندم به بازار جهانی و نیز سیاست قیمت‌تضمینی گندم در ایران، به بررسی اقتصادی مدل تقاضای وارداتی گندم پرداخت. برای برآورد مدل تقاضای وارداتی ایران از روش SUR استفاده نمود. نتایج مطالعه، کشش‌ناپذیر بودن سیاست قیمتی را نشان داد که این حالت را در ایران به معنی جدا بودن بازار ایران از بازار جهانی می‌داند (چیدری، ۱۳۷۸).

محسنی (۱۳۸۳) در مطالعه‌ای تأثیر آزادسازی تجاری بر واردات برخی از کشورهای در حال توسعه منتخب (از جمله ایران) با استفاده از روش پویای داده‌های پنل مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌های تحقیق وی حاکی از آن است که کاهش تعرفه وارداتی و افزایش درجه آزادسازی تجاری اثر مثبت و معنی‌داری بر رشد واردات کشورهای در حال توسعه به‌ویژه ایران دارد و همچنین متغیرهای تولید ناخالص داخلی اثر مثبت و قیمت‌های نسبی اثر منفی و معنی‌داری بر رشد واردات دارند (محسنی، ۱۳۸۳).

روش تحقیق

در این مطالعه، با استفاده از داده‌های قیمت داخلی محصول (Pd) و قیمت وارداتی (Pi) به منظور بدست آوردن قیمت نسبی (قیمت واردات به قیمت داخلی) (Pid)، ارزش واردات محصول مورد مطالعه (Vii)، تولید داخلی محصول (PRO)، جمعیت کشور (POP)، تولید ناخالص داخلی (GDP) و شاخص جهانی شدن (IIT) که همگی به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ هستند، به تحلیل رابطه بلند مدت بین متغیرها پرداخته شد. داده‌های لازم به صورت سری‌زمانی و برای دوره زمانی ۸۸-۱۳۵۰، از نشریات سال‌های مختلف بانک مرکزی، گمرک جمهوری اسلامی ایران، بانک اطلاعات کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی و مرکز آمار و اطلاعات کشور به‌دست آمد.

مدل تقاضای واردات

تابع تقاضای واردات مانند هر تابع تقاضایی به قدرت خرید و قیمت وابسته است. تابع واردات محصولات کشاورزی که در واقع تقاضای خارجی برای محصول داخلی است به شکل کلی زیر است:

$$M = F(PW/PD, GDP, ER, PRO, TE)$$

بر اساس تئوری‌های اقتصادی انتظار می‌رود که ضرایب متغیر قیمت‌های نسبی وارداتی (نسبت قیمت کالاهای وارداتی یا قیمت جهانی به قیمت داخلی) (PW/PD)، نرخ ارز (ER)، تولید داخلی محصول مورد نظر (PRO) و معادل موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای (TE) منفی و ضریب تولید ناخالص داخلی (GDP) مثبت باشد. در برآورد توابع تقاضای واردات از الگوی لگاریتمی استفاده شده است. ضرایب به‌دست آمده از روش لگاریتمی معرف کشش متغیرهای توضیحی نسبت به متغیر وابسته مدل نیز می‌باشند. به این ترتیب تابع تقاضای واردات به فرم لگاریتمی به شکل زیر تعریف می‌شود که در معادلات تخمین زده شده، L بیانگر لگاریتم طبیعی متغیر می‌باشد:

$$LWIV_t^d = a_0 - a_1 LPROW - a_2 LPIDW + a_3 Lpop - a_4 LIIT + U_{1t}$$

در دوره زمانی t ، $LWIV_t$ لگاریتم طبیعی ارزش واردات محصول، $LPROW_t$ لگاریتم طبیعی تولید داخلی محصول، $LPIW_t$ لگاریتم طبیعی قیمت نسبی (قیمت واردات به قیمت داخلی محصول)، $Lpop_t$ لگاریتم طبیعی جمعیت، LIT_t لگاریتم طبیعی شاخص جهانی شدن است. U_{it} جزء. اخلاص است که به خواص آماری کلاسیکی محدود می‌شود (Narayan. and. Narayan, 2005).

محاسبه شاخص جهانی شدن

(LIT_t) شاخص سطح تجارت بین‌الملل است که نشان‌دهنده وسعت ارتباط بین‌الملل برای یک بخش خاص می‌باشد و به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$LIT_t = (X_t + M_t) / (Y_t + M_t - X_t)$$

در فرمول بالا Y_t ، M_t و X_t به ترتیب میزان تولید، واردات و صادرات در بخش مورد بررسی هستند. LIT_t کم‌تر، نشان‌دهنده بخش مورد نظر با توجه به سطح تولید خود کم‌تر در تجارت شرکت می‌کند. این شاخص گرچه بسیار مناسب است، اما شرط لازم جهانی شدن را نشان می‌دهد و شرط کافی برای اندازه‌گیری جهانی شدن اقتصاد نیست

IIT_t شاخص ادغام تجارت بین‌الملل که همان شاخص گروبل و لوید است، ادغام جهانی شدن یک بخش را اندازه‌گیری کرده و به صورت زیر است:

$$IIT_t = 1 - [|M_t - X_t| / (X_t + M_t)]$$

در حقیقت، این شاخص نشان‌دهنده درجه ادغام تجارت بین‌الملل، تجارت درون صنعت و تجارت درون یک بخش است. همان‌طور که مشاهده می‌شود شاخص IIT_t بین صفر و یک می‌باشد که صفر نشان‌دهنده عدم وجود تجارت درون بخشی و یک بیانگر تجارت کامل درون بخشی است.

در این مطالعه به منظور استفاده از داده‌های سری‌زمانی و ارائه استنباط‌هایی پیرامون آن‌ها، نخست ویژگی‌های آماری داده‌ها از لحاظ ایستایی مورد بررسی قرار گرفته و سپس مدل انتخابی با استفاده از الگوی خود توضیح با وقفه‌های گسترده برای دوره مورد نظر با استفاده از نرم‌افزارهای Eviews 6.0 و Microfit 4.0 تخمین زده شد.

نتایج و بحث

قبل از استفاده از متغیرها لازم است وضعیت ایستایی و نا ایستایی آن‌ها روشن شود. از میان آزمون‌های متعدد مطرح‌شده برای بررسی ایستایی متغیرها، آزمون دیکی فولر تعمیم‌یافته (ADF) با شکل کلی زیر در عمل کاربرد بیشتری دارد:

$$Y_t = \alpha + \beta Y_{t-1} + \sum_{i=1}^p \theta_i \Delta Y_{t-1} + \varepsilon_t$$

تعداد وقفه‌های مناسب متغیر وابسته در این آزمون، به منظور خوش رفتارسازی جملات اخلاص حاصل از رگرسیون، را می‌توان با استفاده از معیارهای (AIC)، شوارتز - بیزین (SBC) و یا حنان - کوئین (HQC) به دست آورد، که در بسته نرم‌افزاری Microfit 4.1 مقدار هر یک از ضوابط فوق تعیین‌کننده وقفه بهینه است. معمولاً SBC در تعداد وقفه‌ها صرفه‌جویی می‌کند؛ بنابراین در این تحقیق وقفه‌های بهینه بر اساس SBC انتخاب می‌شود.

در برآورد توابع تقاضای واردات از الگوی لگاریتمی استفاده شده است. قابل توجه است که ضرایب به دست آمده از روش لگاریتمی معرف کشش متغیرهای توضیحی نسبت به متغیر وابسته مدل نیز می‌باشند. به این ترتیب تابع تقاضای واردات به فرم لگاریتمی به شکل زیر تعریف می‌شود که در معادلات تخمین زده شده، L بیانگر لگاریتم طبیعی متغیر می‌باشد:

$$LWIV_t^d = a_0 - a_1 LPROW - a_2 LPIDW + a_3 LPOP - a_4 LIIT + U_{1t}$$

که در آن WIV: ارزش واردات گندم (میلیون ریال)، PROW: میزان تولید گندم (هزارتن)، PIDW: قیمت نسبی (نسبت قیمت وارداتی گندم به قیمت داخلی آن)، POP: جمعیت (میلیون نفر)، IIT: شاخص جهانی شدن و U_{1t} : جمله اختلال می‌باشد. نتایج به‌دست آمده از آزمون ایستایی متغیرهای LWIV، LPROW، LPIDW، LPOP، LIIT، به روش دیکی‌فولر در سطح متغیرها در جدول شماره (۱) ارائه شده است. نتایج این جدول نشان می‌دهد که متغیرهای به‌کار رفته در مدل، ایستا از درجه صفر و یک هستند. بنابر این در تخمین معادله مربوطه از روش ARDL استفاده شد.

جدول (۱) نتایج آزمون پایایی متغیرها

درجه پایایی	تعداد وقفه بهینه	نام متغیر
I(۱)	۱	LIWV لگاریتم ارزش واردات گندم
I(۰)	۰	LPROW لگاریتم تولید داخلی گندم
I(۱)	۰	LPIDW لگاریتم قیمت نسبی
I(۰)	۱	LPOP لگاریتم جمعیت
I(۰)	۰	LIIT لگاریتم شاخص ادغام بین الملل

مأخذ: یافته‌های تحقیق

در مدل تابع تقاضای واردات گندم بر اساس معیار شوارتز - بیزین، وقفه بهینه یک برای متغیرهای ارزش واردات گندم و جمعیت در نظر گرفته شده است. بر اساس نتایج برآوردها، مشکل خودهمبستگی یا ناهمسانی واریانس، نرمالیتی و فرم تبعی در این مدل وجود نداشته و تصریح مدل قابل قبول بوده است.

مدل ARDL برآورد شده از نظر وجود همخطی آزمون شد. نتایج برآورد ضرایب همبستگی بین متغیرهای توضیحی مدل نشان از نبود همخطی بین متغیرهای الگو دارد. با توجه به نتایج به‌دست آمده از تخمین تابع، مشخص می‌شود که میان قیمت نسبی و جمعیت در دوره مورد بررسی با میزان واردات گندم رابطه مثبت وجود دارد.

جدول (۲) نتایج حاصل از برآورد مدل پویای (۱، ۰، ۱، ۰، ۰، ۱) ARDL

نام متغیر	ضریب	انحراف معیار	t
LWIV(-1)	۰/۵۱	۰/۰۹۷	۵/۲۵**
LPROW	-۴/۲۸	۱/۰۶	-۴/۰۳**
LPIDW	۱/۰۹	۰/۲۵	۴/۳۲**
LPOP	-۲/۶۸	۲/۰۱	-۱/۳۳
LPOP(-1)	۱۰/۳۹	۲/۱۸	۴/۷۶**
LIIT	-۳/۹۴	۱/۱۷	-۳/۳۷**
C	-۱۷/۸۶	۵/۴۸	-۳/۲۶**
	$R^2=۰/۹۲$	DW-statistic=۲/۳۱	F-stat=۶۵/۹۹(۰۰۰)

مأخذ: یافته‌های تحقیق

** معنی‌داری در سطح ۹۵ درصد اطمینان

همچنین میزان تولید گندم در داخل و شاخص جهانی‌شدن تأثیر منفی بر میزان واردات گندم دارند. متغیرهای تولید ناخالص داخلی، نرخ رسمی ارز و تعرفه وارداتی تأثیر معنی‌داری نداشته و از مدل حذف گردیده‌اند. متغیر موهومی^۱ جنگ به عنوان تأثیر سال‌های جنگ بر واردات گندم و متغیر روند نیز، در برآورد تابع مورد استفاده قرار گرفتند که به دلیل معنی‌دار نشدن این ضرایب، از مدل تخمینی واردات گندم حذف گردیدند. در این خصوص می‌توان گفت که در شرایط کنونی که واردات محصولات عمده و استراتژیک مانند گندم تحت کنترل دولت می‌باشد، سیاست‌های ارزی (نرخ ارز) و تجاری (معادل‌های تعرفه‌ای) بر میزان واردات محصولات چندان مؤثر نیستند (کمیجانی و همکاران، ۱۳۷۹). ضریب تعیین مدل ۰/۹۱ است و بیانگر آن است که ۹۱ درصد از تغییرات واردات گندم، به‌وسیله متغیرهای مستقل مدل توضیح داده می‌شوند.

برای بررسی وجود رابطه بلند مدت بین متغیرها، از رابطه (۱) استفاده شده است. نتیجه رابطه نشان داد که قدرمطلق t بدست آمده (۵/۰۵) از قدرمطلق مقادیر بحرانی ارائه شده توسط بنرجی، دولادو و مستر (۴/۰۵) بزرگ‌تر است و در نتیجه فرضیه صفر مبنی بر وجود رابطه بلند مدت را نمی‌توان رد کرد.

$$\frac{\sum_{i=1}^n \hat{\epsilon}_i^2 - 1}{\sum_{i=1}^n \hat{\epsilon}_i^2} = \frac{0/21-1}{0/097} = -5/05$$

رابطه (۱)

¹ Dummy variable

جدول (۳) نتایج حاصل از برآورد رابطه بلندمدت واردات

نام متغیر	ضریب	انحراف معیار	t
LPROW	-۸/۷۴	۲/۷۳	-۳/۱۹**
LPIDW	۲/۲۱	۰/۴۹	۴/۵۴**
LPOP	۱۵/۷۴	۲/۳۱	۶/۸۱**
LIIT	-۸/۰۵	۲/۸۸	-۲/۷۹**
C	-۳۶/۴۴	۸/۸	-۴/۱۴**

مأخذ: یافته‌های تحقیق

** معنی‌داری در سطح ۹۵ درصد اطمینان

بر اساس نتایج، تمامی ضرایب در بلند مدت معنی‌دار گشته‌اند. تولید داخلی گندم با ضریب منفی و معنی‌دار بیانگر این است که در بلندمدت با افزایش هر واحد میزان تولید داخلی، میزان واردات گندم به مقدار ۸/۷۴ درصد کاهش خواهد یافت که چنین امری طبیعی به نظر می‌رسد، چرا که با بهبود امکانات تولید و افزایش تولید در داخل این امکان فراهم می‌گردد که نیاز گندم کشور از طریق تولید داخلی تأمین و نیاز به واردات کاهش یابد. ضریب قیمت نسبی در بلند مدت مثبت و معنی‌دار شده و بیان می‌کند که در بلندمدت با افزایش قیمت وارداتی نسبت به قیمت داخلی، واردات گندم افزایش می‌یابد که این امر خلاف تئوری است؛ افزایش واردات گندم با وجود پایین‌تر بودن قیمت داخلی نسبت به قیمت وارداتی آن، با توجه به افزایش جمعیت مصرف‌کننده و متعاقب آن افزایش تقاضا برای گندم که بیشتر به صورت نان مصرفی مردم ایران می‌باشد، به منظور حمایت از مصرف‌کننده داخلی، طبیعی به نظر می‌رسد؛ ولی باید توجه داشت که این امر به زیان تولیدکننده داخلی محسوب می‌شود. با توجه به توضیحات داده‌شده در مورد افزایش جمعیت مصرف‌کننده، مثبت و معنی‌دار بودن ضریب جمعیت کشور در تابع بلند مدت واردات منطقی به نظر می‌رسد. نتایج نشان می‌دهد که در بلند مدت با افزایش جمعیت، مقدار واردات گندم برای تأمین مصارف داخلی به میزان ۱۵/۷۴ درصد افزایش می‌یابد که این مقدار قابل توجه می‌باشد و از طریق سیاست‌هایی در جهت بهبود و ارتقا روش‌های تولید گندم و در پی آن تأمین تقاضای داخل از طریق تولید داخلی، می‌توان این میزان واردات را کاهش داد. در آخر، شاخص جهانی‌شدن با مقدار منفی ۸/۰۵ معنی‌دار شده است. این موضوع بیانگر این است که در صورت پیوستن ایران به بازارهای جهانی، در بلند مدت می‌توان این انتظار را داشت که واردات گندم مقدار قابل توجهی کاهش یابد که این مهم با سیاست‌گذاری‌های هوشمندانه در جهت افزایش تولید داخل از طریق افزایش بهره‌وری بیشتر در مزارع گندم کشور امکان‌پذیر می‌باشد.

برای اطمینان از اینکه مکانیسم درونی ساختارهای حاکم بر متغیرهای مورد بحث می‌تواند عدم تعادل‌ها در کوتاه مدت را تصحیح کند تا حرکت در جهت تعادل بلندمدت تضمین شود، باید یک مدل پویا در کوتاه مدت بررسی شود که مدل‌های تصحیح خطا چنین کاری را انجام می‌دهند.

انگل و گرنجر (۱۹۸۷) نشان داده‌اند که هر رابطه بلندمدت یک مدل ECM کوتاه‌مدت دارد که دستیابی به آن تعادل را تضمین می‌کند و برعکس. در اینجا برای تشکیل مدل ECM از برآوردهای ضرایب بلندمدت بر اساس مدل ARDL استفاده شده و نتیجه زیر به دست آمده است.

$$\Delta LWIV = -17.86\Delta C - 4.28\Delta LPROW + 1.09\Delta LPIDW - 2.68\Delta LPOP - 3.94\Delta LIIT - .49ecm(-1)$$

$$(-3.26) \quad (-4.03) \quad (4.33) \quad (-1.33) \quad (-5.05) \quad (-3.37)$$

$$R^2 = .64$$

$$D.W=2.31$$

$$F=11.30$$

کلیه ضرایب به جز جمعیت معنی‌دار بوده و ضریب جمله خطا طبق انتظار منفی و مقدار آن برابر $0/49$ - می‌باشد و نشان می‌دهد که تعدیل به سمت تعادل بلندمدت در هر دوره به میزان 49 درصد انجام می‌شود. لذا می‌توان گفت اگر در یک دوره مقدار واردات گندم از میزان تعادلی آن در بلندمدت فاصله بگیرد، 49 درصد از این عدم تعادل در دوره بعد تصحیح شده و مقدار واردات به تدریج به مقدار تعادلی آن در بلند مدت می‌رسد. برای جمله تصحیح خطا رابطه زیر را می‌توانیم بنویسیم:

$$ecm = LWIV + 8.74LPROW - 2.22LPIDW - 15.74LPOP + 8.05LIIT + 36.44C$$

که در واقع پسماند مربوط به رابطه بلند مدت بین واردات گندم و متغیرهای مستقل است که با روش ARDL برآورد شده است. نتایج بررسی محصولات گندم نشان می‌دهد که در کل، اثر جهانی شدن اقتصاد بر بازار این محصول مثبت است و موجب کاهش واردات گندم در بلند مدت می‌شود. ضریب تصحیح خطای گندم 49 درصد می‌باشد و این مفهوم را نشان می‌دهد که عدم تعادل تقاضای واردات گندم، به میزان 49 درصد در دوره بعد تعدیل می‌شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با در نظر گرفتن اهداف خودکفایی محصولات کشاورزی و ازدیاد روزافزون جمعیت ایران و موضوع امنیت غذایی، این مسائل جز با افزایش تولیدات کشاورزی، قابل حل نخواهند بود؛ بنابر این لازم است تا دولت با عنایت بیشتر به سیاست حمایت از تولیدکنندگان این محصولات، از طریق افزایش قیمت خرید تضمینی و اجرای طرح‌های محوری در ابعاد وسیع‌تر، به نیازهای اساسی زارعین پاسخ دهد. اجرای این‌گونه فعالیت‌ها از طرف دولت، گامی مؤثر در زمینه افزایش کمیت و کیفیت تولید غلات و نیز کاهش قیمت داخلی و در نهایت باعث کاهش نیاز به واردات این محصولات می‌باشد. در راستای این مهم و با توجه به نتایج به‌دست آمده از تحقیق، استفاده هر چه بیشتر از بذره‌های اصلاح‌شده و پر محصول و افزایش کارایی در زمینه مصرف سایر نهاده‌ها به‌منظور افزایش کمیت و کیفیت تولید پیشنهاد داده می‌شود.

منابع

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران. گزارش اقتصادی و ترازنامه. سال‌های مختلف.
چیزدی، ا. (۱۳۷۸). تخمین مدل تقاضای وارداتی گندم ایران. فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال هفتم، شماره ۲۷.
فرهادی، ع (۱۳۸۴). بررسی آثار تجارت خارجی بر رشد اقتصادی ایران. مجله برنامه و بودجه. ۵۷-۲۷: ۸۴.
کمیجانی ا و ک. نوری، (۱۳۷۹). جهانی شدن اقتصاد و اثرات آن بر کشاورزی ایران (مطالعه موردی گندم و پسته). فصلنامه اقتصاد و مدیریت. ۹: ۴۶.

کمیجانی ا. نوری ک. مقدسی ر و ا. گیلانپور (۱۳۸۱). تحلیلی بر رابطه عرضه محصولات کشاورزی با سیاست‌های بازرگانی، ارزی و برآورد توابع عرضه، تقاضا و واردات منتخبی از محصولات کشاورزی. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی. موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. ۲۴: ۱-۲۵.

گمرک جمهوری اسلامی ایران. آمار بازرگانی خارجی ج. ا. ایران (صادرات-واردات). سال‌های مختلف. محسنی، ر (۱۳۸۳). تبعات آزاد سازی تجاری بر رشد صنعتی در ایران. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی. موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. ۲۱۲-۱۸۱: ۴۱.

مرکز آمار ایران. سالنامه آماری کشور. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی. سال‌های مختلف. یزدان پناه، ا (۱۳۷۶). قیمت‌های نفت و سیاست کشاورزی در ایران و راهبردهای بهبود آن. فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه. سال پنجم. شماره ۱۷.

Bahmani-Oskooee, M and Niroomand, F (1998). Long-run elasticities and the Marshal-Lerner condition revisited. *Economics Letter*. Vol (6):101-109.

Narayan, P.K. and. Narayan. S (2005). Estimating income and price elasticities of imports for Fiji in a cointegration framework. *Economic Modeling*, v(423-438).

Investigating Impact of Globalization On Agricultural Demand in Iran (Study for Wheat)

Sara Rezaei. Sadegh Khalilian¹

Abstract

The main object of this study is investigating of factors affecting Import of wheat in Iran during the period of 1350 to 1388. Firstly stationary of all variables was tested and, then, appropriate model was chosen and estimated by using ARDL approach. Results of this study indicated that Comparative prices, globalization, Domestic population and domestic production have effect on demand of Wheat import in Iran. Also the Error Correction Mechanism has shown that after each shock, the demand for Import nearly 49 percent in the next year will be corrected.

Key words:, Import Demand, wheat, prices, Globalization, Auto Regressive Distributed Lag (ARDL) method

JEL classification: F02, F15, Q17

¹ Respectively Graduated of M.S in agricultural Economic, Faculty of Tarbiat Modares University and Associate Professor of agricultural Economic, Faculty of Tarbiat Moodares University
Email: E.mail: Sara.rezaei87@gmail.com